

Dante

Het was zomer. Een van die warme avonden, waar augustus 1997 er vele van telde. Mijn leesclub was met Dante bezig: Louteringsberg. Het poëtische Italiaans was alleen maar toegankelijk voor de leden van de leesclub doordat er Nederlandse, Duitse en Engelse vertalingen op tafel lagen. Maar geen enkele vertaling bracht de poëtische kracht van Dante over. En helemaal geen enkele vertaling slaagde erin het beeld van het vagevuur op te roepen, zoals Dante het kon, terwijl hij zijn reis beschreef langs al die mensen die lijden door hun besef van zondigheid, door hun berouw. "Geloof jij daar in?", werd mij gevraagd. "Ik ben er mee opgevoed", was aanvankelijk de ontwijkende reactie. Ik vertelde de opvattingen uit mijn vroegste godsdiensten en ik maakte de leden deelgenoot hoe de loutering toen anders geïnterpreteerd ging worden. Ik haalde de Nieuwe Catechismus van 1966 uit mijn boekenkast en las de zinnen voor, waarin het vagevuur gereduceerd werd tot een moment van bijna niets. Ik realiseerde me toen, dat theologisch-wetenschappelijk de Nieuwe Catechismus gelijk had, maar dat de beeldende kracht van Dante oneindig superieur was. Geloven is concreet. De gelovige heeft beelden nodig. De ont-

wikkeling die wij na onze dood doormaken is nergens beeldender neergeschreven dan door Dante in zijn Goddelijke Comedie.

Identiteit

Identiteit is een abstract begrip, dat nuttig is om iets te beschrijven dat nodig is voor een confessionele organisatie. Maar, net als bij Dante, is het bovenal nodig dat die confessionele identiteit uitgebeeld wordt: in architectuur, in kunstwerken, in omgangsvormen.

Die tijd van verzuiling heet voorbij te zijn. Behalve bij de eigenzinnige Evangelische Omroep is er bij de om-

roepverenigingen, die alle ooit bij zuilen hoorden, geen eigenheid meer gemakkelijk te herkennen. En dat geldt ook voor scholen, voor ziekenhuizen, voor bejaardenhuizen. We praten wel over identiteit, maar in de nieuwbouw van al die instellingen is er geen identiteit. Nodig is uitbeelding in het gebouw, de cultuur van de organisatie en de voorbeelden die de leiding geeft. Identiteit is al hetgeen ons gebouw, onze organisatie, ons doen en laten onderscheidt van andere gebouwen, organisaties en functionarissen. Dat is lastig in een samenleving met algemene uitgangspunten van beleid, algemene financieringsnormen en



Prof. dr. E.J.J.M. Kimman

algemene succes-criteria. Die veralgemenisering is de keerzijde van het gemengde liberale en egalitaire karakter van onze maatschappij. De principes van vrijheid en gelijkheid zijn de dragende beginselen geweest, waarop het verzuilde bestel gerust heeft, maar het gelijkheidsbeginsel is van die twee het belangrijkste geweest. Het niet beoogde effect van zeer veel subsidiëring is uiteindelijk de deconfessionalisering en veralgemenisering geweest.

Wat nu?

Geloven is concreet en niet vrijblijvend. Het evangelie is veeleisend en tegendraads. Scholen, zorginstellingen en woongemeenschappen met een confessioneel karakter zullen dat moeten durven uitbeelden. Dat vereist een andere architectuur, een andere kunst en een andere manier van met elkaar omgaan. Het vereist bovenal een andere blikrichting: verder kijken dan het leven van nu. Het vereist een mentaliteit tegengesteld aan het consumptiekarakter van onze samenleving. Het vereist een zoektocht naar een bestel, waar onze wereld zin aan ontleent. Het geloof moet gestalte krijgen in opvoeden, in zorg, in beschermd wonen, in toewijding, liefde en aandacht. *'Geist braucht sich Leib'*. En niet het omgekeerde.

Geloof ik dus in het vagevuur? Ja. In een loutering, hier en straks? Ja. De spiritualiteit van de Louteringsberg is juist dat de overledenen zich blijven ontwikkelen, zoals ze ook op aarde zich konden ontwikkelen. Het meest problematische van onze samenleving is niet haar liberale en egalitaire karakter, maar is haar consumptiedrift. Geluk is verhandelbaar geworden, lijkt het. Geluk is tastbaar en bereikbaar, lijkt het. Nieuwe christelijke organisaties zullen

moeten worden gedragen door mensen, die zich onthaasten in hun streven naar geluk. En dan gaat het mij niet om mensen, die om wat voor motieven dan ook even willen opvallen en daarbij niet schromen religie te misbruiken, maar om mensen die geloven dat ons bestaan bestemd is van Godswege en dat ons bidden, werken en lijden alleen van Hem uit zin krijgt. Een gemeenschap en een organisatie die dat uitbeeldt, heeft een identiteit. Kunstenaars die ons hierin helpen kunnen, zijn broodnodig. In geval ze niet direct voorhanden zijn, helpt Dante.

Prof.dr. E.J.J.M. Kimmun

In de column geven de leden van de redactie hun persoonlijke opvattingen weer. Zij hopen daarmee een aanzet te geven voor reflectie of debat.